

STICHTING

“ MONUMENT DOLDERSUM ”

Secretariaat: Simon Vestdijklaan 15, 2343 KW Oegstgeest

Herdenking 4 mei 2018

OPDAT ZIJ NIET VERGETEN WORDEN

Het drama van Vledder door Denise van der Horst

In de nacht van 7 op 8 september 1944, nu bijna 74 jaar geleden, werd het kamp van De Nederlandse Arbeidsdienst in Vledder overvallen. Er ontsnapten 21 jonge mannen. De eerste 4 gingen in Doldersum in een hol achter een boerderij. In een volgend hol gingen 5 jongens. Weer een paar honderd meter verder ging Klaas van Daalen samen met 2 anderen een hol in. De overige 9 liepen nog een paar kilometer verder naar een groter hol. Deze plek.

De volgende dag, 8 september, vond de SD dit hol. De 9 jongens moesten eruit komen. Twee van de 9 hadden het uniform nog aan en daarom zijn zij gespaard. De andere 7 zijn mishandeld en daarna neergeschoten. Roelof IJsselstein is de enige die deze moordpartij heeft overleefd. Na een moeilijk leven stierf hij in 1986 op zestigjarige leeftijd.

Zes jongens van 18 jaar werden hier het slachtoffer. Het zijn:

Gerardus Marinus van Corstanje
Jan van Dijk
Pieter Groenhuis
Wilhelmus Kloonen
David Oomens
Christiaan van Tongeren

Voor hen, en voor alle slachtoffers van geweld, zijn wij nu 1 minuut stil. Ik verzoek u daar bij te gaan staan, voor zover dat voor u mogelijk is.

Stilte, gevolgd door het spelen van de Taptoe door trompettist Roel de Vries.

Het damesensemble Sarabande zingt het lied "Requiem Aeternam" van Peter Cornelius.

Bloemlegging door Klaas van Daalen en Jan Booij namens het bestuur van de stichting, vertegenwoordigers van het comité 40-45 Vledder e.o., burgemeester Jager namens het bestuur van de gemeente Westerveld, en vervolgens door iedereen die dat wenst.

Denise van der Horst leest het gedicht 'Oorlog' van Klaas van Daalen.

Oorlog, oorlog, je nam mijn jeugd, je volgde me m'n hele leven.

Ik kwam niet van je los, je leek een kwal die aan me kleefde.

M'n jeugd was weg, m'n toekomst nam je mee, je bleef me achtervolgen, ik lijk met je getrouwd.

Mijn liefste wens zou zijn van jou te mogen scheiden, vandaag nog als het kan, laat mij niet langer lijden.

Ga weg, laat mij nog leven, verdwij, laat mij alléén.

Ik zou alles willen geven, maar ik zie geen uitkomst.....géén...

Ik voel me schuldig dat ik jou leerde kennen.

Mijn 'huwelijk' met jou hou ik voor iedereen verborgen.
Ach, geef mij nog een kans, ach geef mij nog een MORGEN.

Damesensemble Sarabande zingt "Lascia ch'io Pianga" van Händel. Vertaald luidt de tekst:

Laat mij in tranen mijn lot beklagen, en laat mij verlangen naar de vrijheid.
Slechts de barmhartigheid kan deze marteling verlichten, moge barmhartigheid de pijn van deze marteling doorbreken.

Toespraak door Trix Gillissen

Ieder jaar beginnen we onze herdenking met een beknopte beschrijving van de gebeurtenissen in september 1944, gebeurtenissen die hebben geleid tot de moord op onschuldige jonge mannen, precies hier op deze plaats waar wij ze nu gedenken. Het is een vast onderdeel van de plechtigheid.

Die geschiedenis beperkt zich echter niet tot de slachtoffers die hier vielen. Er waren nog 14 leeftijdsgenoten die weliswaar de dans ontsprongen, maar niettemin traumatische ervaringen hebben opgedaan.

Als 18-jarigen waren zij verplicht zich te onderwerpen aan de Nederlandse Arbeidsdienst. Ver van huis en familie werden zij in Vledder in barakken ondergebracht en als militairen behandeld. Het werk was zwaar en de omstandigheden verre van prettig. Christiaan van Tongeren, een van de zes vermoorde jongens, schreef kort voor de vluchtpoging in een brief aan zijn zus Tini:

"Nou Tini, je schrijft dat ik lekker hier zit, nou dan heb je het mis, ik zit liever thuis. En dat sporten dat valt ook niet mee. Zo lig je te slapen, heerlijk warm onder de dekens, dan gaat opeens de fluit, dan moet je in tijd van 2 minuten in je sportbroek en sporthemd klaar staan en direct naar buiten; zo van bed naar buiten. Dan moet je hardlopen en allerlei sport doen. Nu dat valt niet mee. Nou Tini, jij kan zo naar je bed gaan maar wij moeten elke avond de slaapkamer sekuur maken en je goed moet je allemaal netjes op de stoel leggen, netjes en gelijk en je schoenen netjes gepoetst en als dat niet in orde is, of de kamers zijn niet in orde, dan moet je je bed uit. Nou Tini ik weet niet meer te schrijven. Ik hoop maar dat ik gauw thuis ben. De jongens verlangen ook naar huis."

Deze brief kwam een dag na zijn dood bij de familie aan.

Op 5 september 1944, de dag die wij nu Dolle Dinsdag noemen, deden geruchten de ronde dat de bevrijding nabij was. Door een bericht van Radio Oranje, dat later niet bleek te kloppen, ontstond er een bevrijdingsroes in Nederland, met als gevolg paniek bij Duitsers en collaborateurs. Zij vluchtten hals over kop het land uit. Door Dolle Dinsdag veranderde ook de situatie voor de jongens in de werkkampen; zij dreigden alsnog in Duitsland tewerk te worden gesteld. Toen een lokale verzetsgroep hen aanbood om te vluchten, stonden 21 jongelui daar zeer voor open, niet wetend dat de vluchtpoging heel slecht was voorbereid.

Na de vlucht hebben de 14 die niet in het ontdekte hol zaten, nog lang in onzekerheid verkeerd. Allereerst bleven zij een aantal dagen in hun krappe en koude schuilplekken zonder eten en drinken, zonder te weten waar ze waren en waarom ze niet werden opgehaald. Zij waren er dus ook niet van op de hoogte dat het laatste hol was ontdekt en 6 van hun maten niet meer leefden. Toen de kust eindelijk veilig was en zij naar hun onderduikadressen waren gebracht duurde het nog tot na de bevrijding dat zij naar huis konden terugkeren en weer met hun familie konden worden verenigd.

Eenmaal thuis moesten zij weer proberen hun leven op te pakken en proberen te vergeten wat ze hadden meegemaakt. De gebeurtenissen in Vledder hadden hun sporen achtergelaten, hun jeugd was ze afgenomen, maar ze waren nog jong en veerkrachtig genoeg om ervoor te gaan. Zo verging het ook Klaas van Daalen.

Voor wie hem niet kent: Klaas is 1 van die groep van gevluchte jongens die het overleefden, en ook hij heeft jarenlang een zo normaal mogelijk leven geleid. Na ook nog eens een tijd naar Indonesië te zijn uitgezonden ten tijde van de politionele acties, keerde hij terug naar Nederland, werd verliefd, trouwde, kreeg kinderen en later kleinkinderen. Hij had werk en had het goed.

Totdat in 1985 de herinneringen toesloegen en hij er niet langer omheen kon: oorlogswonden helen nooit. De spoken uit het verleden verstoorden zijn nachtrust en maakten hem zelfs het werken onmogelijk.

Een goede remedie tegen die spoken bestond uit zijn speurtocht - samen met Joris van Luyk - naar de andere jongens, en ook naar zoveel mogelijk informatie over de gebeurtenissen in september. Zo stuitten zij op een door de gemeente geplaatst monument op deze plek. Echter, er stond een verkeerde datum op en ook het aantal slachtoffers klopte niet. Een doorn in hun oog. Een nieuw monument met correcte gegevens zou er komen, maar de gemeente had daarvoor geen geld. Daarop hebben zij een inzameling gehouden en zelf het huidige monument gebouwd en het terrein ingericht.

Vorig jaar op 5 mei kreeg Klaas een Koninklijke Onderscheiding voor zijn inzet bij het tot stand te brengen van het huidige monument. Als stichting hebben wij zelf ervaren dat het monument voor hem een soort levenswerk is geworden dat hem nog elke dag bezig houdt.

Hij heeft dat lintje dubbel en dwars verdiend gezien al het werk dat hij heeft verzet en nog verzet om het monument in stand te houden. Maar meer nog dan al dat werk, heeft hij in onze ogen dat lintje verdiend vanwege de instelling die hem drijft. En dat hij ondanks alle verdriet niet passief is gebleven, maar zijn energie heeft gericht op de nagedachtenis van zijn gestorven maten. Bij hem bestaat er een diepgeworteld besef dat hier zes jonge mensen een enorm onrecht is aangedaan, een onrecht dat niet valt goed te maken, en dat hij het als zijn plicht ziet ervoor te zorgen dat dat niet wordt vergeten.

Klaas is bijna 92 jaar, de laatste van de groep ontsnapt die nog in leven is. We zijn blij dat hij ieder jaar aanwezig is bij de herdenkingen en nog altijd deel uitmaakt van het bestuur, maar er komt een tijd dat we ook hem zullen moeten missen. Daarom wil ik hem hier vandaag graag bedanken voor het voorbeeld dat hij voor ons is, waardoor wij weten hoe we onze oorlogsdoden moeten blijven eren.

Trompettist Roel de Vries Geert speelt de koraal "Nearer my God to thee".

Afsluiting door Trix Gillissen
